

JAROSŁAW RUBACHA

UW-M OLSZTYN

PRZEŁAMANIE GORLICKIE (2-6 MAJA 1915 ROKU)

Wybuch I wojny światowej, jakkolwiek oczekiwany przez kręgi polityczne wielkich mocarstw i nie będący zaskoczeniem dla społeczeństwa Europy, był jednocześnie wielkim wyzwaniem dla sztabów i armii obu przystępujących do konfrontacji stron.

Dynamiczne zmiany, jakie zachodziły począwszy od ostatniej ćwierci XIX w. w teorii prowadzenia wojny, a zwłaszcza w technice wojskowej, pozwalały wysnuć przypuszczenia, że – jak słusznie już w 1890 r. zauważył feldmarszałek Helmut von Moltke – „gdy wybuchnie wojna, nie da się przewidzieć ani czasu jej trwania, ani jej końca. Walkę podejmą największe mocarstwa Europy uzbrojone jak nigdy dawniej. Żadne z nich nie może być w jednej czy w dwóch kampaniach tak osłabione, aby się uznało za pokonane, aby musiało zawrzeć pokój na twardych warunkach, aby się nie mogło podźwignąć, choćby po dłuższej przerwie do nowej walki”¹. Równocześnie jednak zdawano sobie sprawę, że nowa wojna toczyć się będzie z wykorzystaniem wielomilionowych armii, których wyposażenie i utrzymanie na frontach stanowić będzie poważne wyzwanie nawet dla najbogatszych uczestników konfliktu. Dlatego też, przystępując do opracowywania planów wojennych zarówno państwa centralne, jak i Ententa oparły się na założeniu, że działania wojenne powinny zostać rozstrzygnięte możliwie szybko². Równie dużo uwagi poświęcano wypracowaniu właściwej strategii działania, która w związku ze specyficznym podziałem mocarstw na dwa przeciwstawne bloki militarno-polityczne – zwłaszcza w przypadku państw centralnych zagrożonych koniecznością walki na dwa fronty³ – stawała się sprawą pierwszoplanową.

¹ Cyt. za: J. Pajewski, *Pierwsza wojna światowa 1914-1918*, Warszawa 1991, s. 9.

² Więcej na ten temat tamże, s. 9-12.

³ Z takiego zagrożenia zdawano sobie sprawę już latach 70. XIX w. W 1871 r. H. von Moltke stwierdził: „Najcięższą próbą, jaką nowe państwo niemieckie musi wytrzymać, byłyby równoczesne boje z Francją i Rosją. Ponieważ zaś jest to kombinacja zupełnie możliwa, należy zawczasu zastanowić się nad środkami obrony”; tamże, s. 128; więcej na ten temat: tenże, *Podłoże społeczno-gospodarcze niemieckich planów strategicznych przed pierwszą wojną światową*, Przegląd Zachodni nr 7/8, 1952, s. 590-610, J. Pajczkowski-Dydyński, *Plany operacyjne mo-*

Zusammenfassung

Der Durchbruch von Gorlice (2-6 Mai 1915)

Der Ausbruch des ersten Weltkriegs, obwohl vom Teil der politischen Kreise der europäischen Großmächte erwartet, bedeutete wichtige Herausforderung für die Generalstäbe der beiden Konfliktseiten. Es ergab sich, daß die Verwirklichung der früher bearbeiteten Pläne nicht nur schwer war, aber sogar geradezu unmöglich. Der deutsche Vormarsch nach Frankreich, trotz der anfänglichen Erfolge, wurde unterbrochen, und Rußland zeigte sich viel mehr anspruchsvoller Gegner, als man früher vermutete. Die deutsche Armee besiegte zwar zweimal die Russen auf dem nördlichen Abschnitt des Ostfronts, aber im Süden kämpften sie erfolgreich mit österreichisch – ungarischem Heer, das aus dem Felde geschlagen wurde, und sie nahmen den großen Teil von Galizien ein. Die ständige Gefahr für Schlesien oder Ungarn aus der Seite der Russen zwang die militärische Kreise der Zentralstaaten zur Vorbereitung neuer Operationspläne. Auf diese Weise entstand Gorlicer Operationsplan, der Rußland von der Teilnahme im Krieg ausschalten oder wenigstens sein Militärpotential bedeutend schwächen sollte.

In Folge der Offensive der Zentralstaaten, die mit der Schlacht bei Gorlice in den Tagen 2.-6. 05. 1915 angefangen wurde, und der Niederlage der russischen Truppen fiel wieder in die Hände der Deutschen und Österreicher fast das ganze Galizien, Königreich Polen, Litauen und Kurland. Diese Niederlagen verursachten innere Wende in Rußland, Veränderungen auf den politischen und militärischen Positionen, sie machten auch den Anfang für den allmählichen Verfall des Imperiums der Zaren. Die habsburgische Monarchie wurde vorläufig gerettet.

In der Geschichte der Militärkunst spielte die Schlacht bei Gorlice auch bedeutende Rolle. Bis jetzt unerhörte auf dem Ostfront Benutzung massierter Artillerie ermöglichte den Durchbruch der befestigten Wehrpositionen und den Manöverkrieg aufs neue aufzunehmen, der in der Zeit wachsendes Übergewicht der Verteidigung über dem Angriff immer schwer zur Realisierung wurde. Die Gorlicer Operation war auch ein Beispiel der geschickt und heimlich durchgeführten Konzentration der Truppen, die die Erlangung des lokalen Übergewichts über dem zahlenmäßig stärkeren Gegner ermöglichte.